

FUNDAMENTE PRAXIOLOGICE: METODOLOGIA ȘI TEHNOLOGIA CONSILIERII PSIHOPEdagogICE A FAMILIEI ÎN CADRUL INSTITUȚIEI DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Zinaida MICLEUȘANU

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Consilierea psihopedagogică a membrilor familiei vizează un set de acțiuni psihopedagogice sistematice și sistemice, realizate prin intermediul formelor, metodelor și strategiilor de identificare, remediere și prevenire a discordanțelor și incertitudinilor familiale. Strategiile consilierii psihopedagogice se aleg și se aplică în funcție de vârsta, genul, religia beneficiarului, nivelul de cultură și inteligență, de metodele acceptate de către beneficiar.

Cuvinte-cheie: *consilier, consiliere, consiliere psihopedagogică, consilierea familiei, beneficiar, tehnici, strategii, model de psihoterapie, consiliere eclectică.*

THE PRAXIOLOGICAL FOUNDATIONS: METHODOLOGY AND TECHNOLOGY OF THE PSYCHO-PEDAGOGICAL COUNSELING OF THE FAMILY INSIDE THE EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The psychopedagogical counseling of the family members concerns a set of systematic and systemic psychopedagogical actions, made through the forms, methods and strategies of identification, correction and prevention of the family inconsistencies and uncertainties. Psychopedagogical counseling strategies are being selected and applied according to age, gender, religion of the beneficiary, the culture level and intelligence, the acceptance of the methods by the beneficiary.

Keywords: *counselor, counseling, psychopedagogical counseling, family counseling, beneficiary, techniques, strategies, psychotherapy model, eclectic counseling.*

Consilierea psihopedagogică a membrilor familiei vizează un set de acțiuni psihopedagogice sistematice și sistemice, realizate prin intermediul formelor, metodelor și strategiilor de identificare, remediere și prevenire a discordanțelor și incertitudinilor familiale. Consilierea psihopedagogică realizată în cadrul instituției de învățământ are la bază un sistem teoretic conceptual bine pus la punct. Ea este exercitată de către consilierul școlar, psihologul, psihopedagogul, dirigintele sau cadrul didactic. Persoana care consiliază trebuie să posede competențe de valorificare a metodelor și tehnicilor în corespundere cu problema identificată a elevului. Specialistul-consilier are menirea de a-l ajuta pe elev să se cunoască mai bine, să privească problemele obiectiv și dintr-o nouă perspectivă. O condiție importantă a consilierii psihopedagogice este caracterizată prin faptul că specialistul nu propune rețete sau soluții prefabricate, ci orientează elevul/ grupul de elevi consiliat spre luarea unei decizii optime pentru soluționarea, de sine stătătoare, a problemei. Unul dintre obiectivele esențiale ale consilierii familiei constă în faptul că individul trebuie să nu fie *scos* din contextul său social, astfel încât să fie abordat izolat de semenii. De aici și necesitatea de a aborda și consilia familia ca sistem unitar în cadrul instituției de învățământ sau al centrului de consiliere a familiei. Cu cât problema și obiectivele consilierii vor fi mai clar stabilite, cu atât mai eficient va fi identificată strategia și tehnologia, adică setul de metode și procedee aplicate.

Studiul literaturii de specialitate [1, 3, 4, 7, 10, 12] a permis să stabilim o mare varietate de strategii și metode ce pot fi aplicate în consilierea psihopedagogică a elevului și familiei acestuia, desfășurate în instituția de învățământ. Prima etapă în identificarea setului de metode care urmează a fi aplicate este constituită din convorbirea de motivare a familiei pentru a realiza consilierea. Modul prin care consilierul decide să motiveze familia depinde de natura problemei identificate, de obiectivele propuse, de tipul de familie, de relația care s-a stabilit între consilier și membrii familiei, precum și de experiența, pregătirea profesională și de cunoștințele deținute de consilier. Cercetătorul **Ion Al. Dumitru** menționează că în cadrul instituției de învățământ poate fi considerat eficient consilierul care:

- operează într-un mediu securizat și confortabil din punct de vedere psihologic;
- explică experiențele și trăirile elevului într-un mod inteligent și consistent logic;
- ajută elevul să ia decizia de a se angaja în activități, în rezolvarea propriilor probleme, eliberându-se de distress și atingând scopurile pe care și le-a asumat [5, p.43].

Cercetătoarea **Larisa Cuznețov** identifică caracteristicile specialistului eficient ce se ocupă de consilierea problemelor familiale:

- gândește pozitiv și abordează beneficiarul și problemele acestuia cu atenție, răbdare, binevoitor;
- empatizează cu beneficiarul;
- face evaluări psihologice ale elevului și părintelui, în scopul adaptării demersului de consiliere psihopedagogică la particularitățile acestuia și cazul concret;
- se străduie să cunoască/ înțeleagă modul cum gândește, simte și acționează/ se comportă beneficiarul;
- anticipează reacțiile părintelui la autoconștientizarea și autodezvăluirea gândurilor, sentimentelor etc.;
- se angajează să sprijine și să îndrumeze beneficiarul în procesul schimbării evolutive a acestuia [3, p.44].

Aceste caracteristici, precum și respectarea Codului deontologic al psihologului, dar și interiorizarea unui sistem de valori, în interdependență cu *conținutul, formele și modalitățile consilierii psihopedagogice*, constituie o parte semnificativă din consilierea psihopedagogică. În încercarea de a furniza o imagine cât mai completă, sintetic-integrativă a consilierii psihopedagogice, Ion Al. Dumitru a delimitat trei aspecte esențiale ale acesteia:

- a) *conținutul* activităților de consiliere psihopedagogică, ce se referă la *domeniile esențiale* în care ele se desfășoară în concordanță cu scopurile pe care le urmăresc;
- b) *formele* consilierii psihopedagogice, ce au în vedere *tipurile, ipostazele* realizării acesteia, respectiv *situațiile* în care este nevoie de activități specifice de consiliere psihopedagogică complementare celor instructiv-educative consacrate;
- c) *modalități de realizare* a consilierii psihopedagogice, ce au în vedere *cadrul instituționalizat*, precum și beneficiarii acestor activități [5, p.60-61].

Analizând concepția unitar-integrativă a lui Ion Al. Dumitru, putem conchide că aceasta mai poate fi completată cu încă o dimensiune esențială a consilierii psihopedagogice, și anume: *Strategiile de realizare a consilierii psihopedagogice*. În baza analizei mai multor surse bibliografice din domeniul psihologiei, consilierii și pedagogiei [1, 3, 4, 6, 10, 11, 12], am sintetizat câteva strategii esențiale procesului consilierii psihopedagogice a familiei. Din multitudinea strategiilor selectate oferim doar cele utilizate de noi, cu succes, în cadrul consilierii psihopedagogice (Tab.1).

Tabelul 1

Strategii de realizare a consilierii psihopedagogice a familiei

Nr. ord.	Strategia/ descrierea strategiei	Forma de realizare
1	<i>Metoda conversației</i> Constituie metoda fundamentală a consilierii psihopedagogice și a consilierii în general. Se realizează prin comunicarea propriu-zisă dintre beneficiar și consilier. Comunicarea trebuie să fie: empatică, activă, gândită, adică să fie realizată în baza unui scop.	Grup/ individual
2	<i>Metoda observației</i> Constituie metoda fundamentală a cercetării psihologice. Se realizează prin observarea, înțelegerea, descoperirea, analiza conduitei persoanei consiliate, în general.	Grup/ individual
3	<i>Metoda biografică / anamneza</i> Se realizează prin analiza în ontogeneză a beneficiarului, pentru a identifica principalele particularități și evenimente trăite de beneficiar.	Grup/ individual
4	<i>Metoda ascultării active și atente</i> Presupune ascultarea empatică și atentă a trăirilor beneficiarului. Esențial este faptul că consilierul trebuie să aibă răbdare pentru a asculta activ, fără a grăbi beneficiarul.	Grup/ individual
5	<i>Metoda acceptării necondiționate</i> Se realizează prin recunoașterea demnității și valorii personale a beneficiarului, fără a critica, eticheta, judeca și fără a condiționa aprecierea.	Grup/ individual
6	<i>Metoda dezvoltării gândirii pozitive</i> Se realizează prin dezvoltarea imaginii și respectului de sine a beneficiarului, a responsabilității și acceptării personale. Prin sugerarea gândurilor/ ideilor pozitive.	Grup/ individual

7	<i>Metoda feedback-ului</i> Feedback-ul reprezintă o conexiune inversă, utilizată pentru menținerea stabilității și echilibrului în procesul consilierii. Oferirea unui feedback eficient este o abilitate care susține comunicarea dintre consilier și beneficiar.	Grup/ individual
8	<i>Metoda sugestiei</i> Se realizează prin dirijarea conștiinței și cognițiilor beneficiarului, prin sugerarea și propunerea ideilor, cu scopul de a influența asupra voinței beneficiarului, asupra modului de a se comporta, gândi și lua decizii.	Grup/ individual
9	<i>Metoda reformulării</i> Se realizează cu scopul de a reevalua și analiza problema dintr-o altă perspectivă, de către beneficiar.	Grup/ individual
10	<i>Metafora terapeutică</i> Se realizează prin compararea implicită între două elemente care nu sunt asemănătoare, cel puțin la prima vedere. Se utilizează de către consilier sub diverse forme: povești, basme, parabole biblice, fabule.	Grup/ individual
11	<i>Metoda modelării / remodelării cognitive și/ sau a conduitei</i> Se realizează cu scopul de a modela/ remodela convingerile, concepțiile și cognițiile eronate ale beneficiarului, precum și conduita inadecvată / necorespunzătoare problemei cu care se confruntă beneficiarul, prin utilizarea metaforei terapeutice, sugestiei, modelului/ exemplului altor persoane etc.	Grup/ individual
12	<i>Metoda modelării / remodelării relației</i> Se realizează cu scopul de a modela/ remodela relația beneficiarului copil cu colegii, prietenii, părinții; în cazul relației beneficiarului adult cu copiii, cu soțul/ soția, colegii etc. – prin utilizarea metaforei terapeutice, sugestiei, modelului/ exemplul altor persoane etc.	Grup/ individual
13	<i>Metoda aprobării</i> Se realizează cu scopul de a încuraja beneficiarul să comunice, să se comporte, prin laudare și încurajare.	Grup/ individual
14	<i>Metoda descrierii portretului propriu / introspecției</i> Se realizează prin descrierea de către beneficiar a propriului portret / comportament, cu scopul de a identifica cum beneficiarul se percepe pe sine și cum își percepe propriul comportament. Poate fi realizată prin următoarele întrebări pe care și le va adresa beneficiarul însuși: <i>Cum sunt eu acasă? Cum sunt eu în relațiile cu prietenii?</i>	Grup/ individual
15	<i>Metoda sumarizării</i> Se realizează prin recapitularea, identificarea și clarificarea mesajelor din cadrul consilierii. Sumarizarea se utilizează și pentru a stabili prioritățile și alternativele de abordare a unei teme sau subiect sau pentru a clarifica perspectivele beneficiarului asupra alternativelor de abordare a problemei sale.	Grup/ individual
16	<i>Metoda resemnificării/ refreming</i> Se realizează individual, prin ipotetizare și întrebări circulare în scopul de a schimba viziunea, cognițiile, pentru a recadra situația (schimbarea unghiului de vedere).	Individual
17	<i>Metoda epistolară sau a scrisorii/ a jurnalului intim</i> Se realizează prin notarea de către beneficiar a tuturor trăirilor sale neplăcute, cu scopul de a scăpa ulterior de ele, prin distrugerea lor (ardere sau rupere a scrisorii). Această metodă este extrem de utilă în procesul consilierii persoanelor foarte afectate, cărora le vine greu să vorbească despre problema interiorizată.	Individual
18	<i>Metoda anchetei (chestionarul, interviul)</i> Se realizează prin intermediul a două modalități: chestionarul și interviul. Ambele se bazează pe adresarea întrebărilor, cu scopul de a identifica informații necesare procesului de consiliere. Interviul este asemănător conversației, dar totuși se deosebește de aceasta prin faptul	Grup/ individual

	că în cadrul interviului există un intervior (în cazul consilierii, <i>interviorul</i> poate fi atât consilierul, cât și beneficiarul), care mereu inițiază emiterea mesajului/ întrebărilor.	
19	<i>Metoda energizării</i> Se realizează prin diverse activități specifice energizării, cu scopul de a stimula energia personală a beneficiarului, pentru a înlătura oboseala, stresul și încărcătura lui emoțională.	Grup/ individual
20	<i>Metode de relaxare</i> Se realizează prin intermediul variatelor tehnici de relaxare, ca de exemplu: textele de relaxare – sunt o metodă eficientă în procesul relaxării, acestea fiind însoțite de respirație profundă și atmosferă prielnică relaxării, favorizează relaxarea musculară progresivă.	Grup/ individual
21	<i>Sociodrama</i> Se realizează prin cooperare, învățare, descoperire, problematizare, dezbateri, jocuri de rol, înscenarea unei probleme, cu scopul de a soluționa situația înscenată, prin modelarea și interpretarea ei întocmai. Reprezintă una dintre cele mai eficiente metode de creare, modelare și soluționare a unei situații dificile/ conflictuale, la care participă minimum trei persoane.	Grup
22	<i>Psihodrama</i> Se realizează după același mecanism ca <i>sociodrama</i> , însă în cadrul psihodramei este prezentă o singură persoană, care este rugată în procesul consilierii să se suprapună în mai multe roluri, în dependență de problema consiliată.	Individual
23	<i>Vizionarea filmelor educative</i> Se realizează prin vizionarea și analizarea filmelor educative/ istorice/ specifice problemei cu care se confruntă beneficiarul.	Grup
24	<i>Studiul de caz</i> Se realizează prin suprasolicitarea aspectelor cognitive ale beneficiarului, cu scopul de a analiza și soluționa problemele altor persoane.	Grup/ individual

Strategiile consilierii psihopedagogice se aleg și se aplică în funcție de vârsta, genul, religia beneficiarului, nivelul de cultură și inteligență, de metodele acceptate de către beneficiar. În alegerea tehnicilor, strategiilor și a modalităților de lucru în realizarea unei consilieri psihopedagogice, specialistul trebuie să țină cont de unele condiții. Vom analiza schema lui Ion Al. Dumitru:

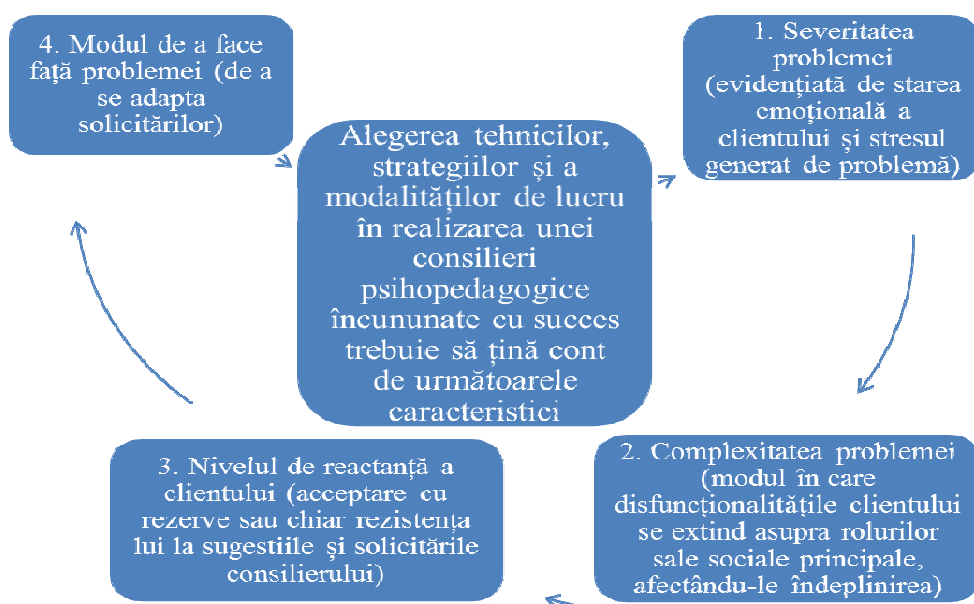

Fig.1. Caracteristicile alegerii tehnicilor, strategiilor și a modalităților de lucru în realizarea unei consilieri psihopedagogice încununată cu succes [5, p.38].

Aderăm la schema propusă de autor, însă în baza cercetărilor realizate vom completa acest instrument încă cu două caracteristici: modul de îmbinare a metodelor, tehnicilor și strategiilor alese și axarea pe respectarea principiilor deontologice în valorificarea tehnologiei de tip eclectic – integrativ.

Diversitatea situațiilor, a beneficiarilor și a problemelor acestora a făcut dificilă, dacă nu chiar imposibilă, utilizarea unei singure teorii privind consilierea. Astfel, Ion Al. Dumitru remarcă că consilierea psihopedagogică trebuie să integreze modele de consiliere care să includă mai multe teorii și concepții psihologice – domeniu care a generat apariția *abordărilor de tip eclectic-integrativ*, care s-au dovedit a fi din ce în ce mai necesare și mai utile, menite să conducă la realizarea obiectivelor consilierii psihopedagogice. Acestea nu vizează o restructurare a teoriei/ concepției de bază a consilierului și nici încercarea unei noi sinteze supra-teoretice, ci reprezintă un model de practică eficientă în consilierea beneficiarilor. *Eclectismul tehnic* presupune selectarea unor tehnici (metode, procedee etc.) provenite din mai multe școli și orientări teoretice și utilizarea lor în vederea realizării consilierii psihopedagogice [5, p.36].

În cele ce urmează vom analiza un *Model de psihoterapie și consiliere eclectică sistematică* elaborat de **L.Beutler**, care are la bază *trei reguli sau trei principii definitorii*:

- 1) orice proces de consiliere psihopedagogică trebuie să fie *focalizat pe beneficiar* (să-l ajute să-și rezolve problemele);
- 2) practicile și tehnicile de consiliere psihopedagogică pot fi utilizate cu bune rezultate, *independent de teoriile de origine* ale acestora (eclectism tehnic);
- 3) orice proces de consiliere vizează *schimbarea evolutivă a beneficiarilor*; pentru aceasta sunt utilizate diverse metode, tehnici, proceduri etc., într-o structură coerentă (eclectism sistematic) [apud 5, p.38].

B.E. Gilland elucidează un model eclectic de structură a procesului de consiliere, care cuprinde șase stadii aflate în interdependență, prin intermediul cărora identificăm de fapt caracteristicile generale ale procesului de consiliere [apud 12, p.11] (Fig.2).

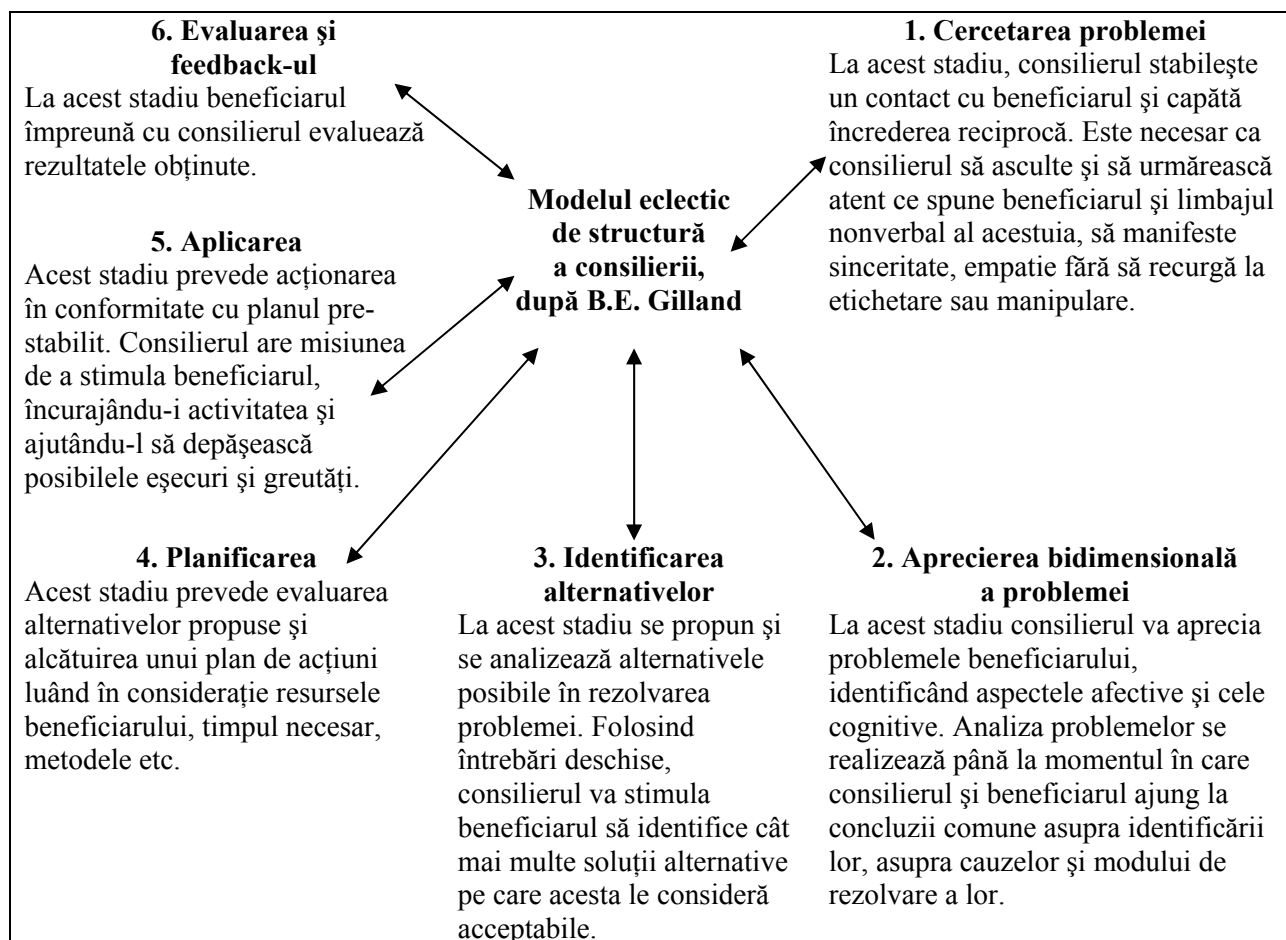

Fig.2. Modelul eclectic de structură a consilierii, după B.E. Gilland.

Analizând cele două modele, redate anterior, putem conchide că L.Beutler abordează în modelul său *principiile definerii ale consilierii*, iar B.E. Gilland evidențiază prin modelul său *traseul consilierii, structurate în șase stadii esențiale*. Aceste modele contribuie la înțelegerea mai exactă a realizării/ funcționării/ desfășurării procesului de consiliere, care, valorificate în mod profesionist, contribuie la schimbarea persoanei consiliate, căci orice proces de consiliere eficient facilitează schimbarea evolutivă a persoanei consiliate, adică a beneficiarului. Cercetătorul **S.Garfield** dezvoltă o *viziune unitară, eclectic-integrativă asupra consilierii psihopedagogice*, bazată pe identificarea unui set de *variabile* (factori comuni) prezente în orice *proces de facilitare a schimbării beneficiarului*. În continuare vom sistematiza și structura într-un tabel *variabilele consilierii* propuse de S.Garfield [apud 5, p.40-41], indispensabile *procesului de facilitare a schimbării beneficiarului* (Tab.2):

Tabelul 2

Variabile prezente în orice proces de facilitare a schimbării beneficiarului în cadrul consilierii psihopedagogice (caracteristici)

1. Relația consilier - beneficiar
În toate modalitățile/ formele de realizare a consilierii psihopedagogice, relaționarea specifică dintre consilier și beneficiar este esențială. Căldura umană, empatia, respectul etc. reprezintă condițiile necesare pentru dobândirea încrederii și crearea unei alianțe terapeutice favorabile schimbării evolutive a beneficiarului.
2. Iluminarea (insight-ul), modificarea cognițiilor, înțelegerea și interpretarea
Toate modalitățile de consiliere psihopedagogică își propun să ajute beneficiarii să-și conștientizeze problemele, să-și modifice cognițiile, să se înțeleagă mai bine pe sine și lumea în care trăiesc, să interpreteze adecvat experiențele trăite, faptele și evenimentele parcurse.
3. Catharsisul, exprimarea emoțiilor și eliberarea de tensiune
Exprimarea emoțiilor și sentimentelor, eliberarea de tensiune psihică provocată de acestea conferă beneficiarului senzația de ușurare. Simpla exprimare a unor trăiri afective puternice și mult timp reprimite, fie ele pozitive sau negative, ajută beneficiarul să facă față unor situații tensionate și să funcționeze mai eficient în rezolvarea problemelor.
4. Întărirea
În orice terapie, consilierii gratifică atitudinile și comportamentele beneficiarilor. Ei întăresc pozitiv comportamentele dezirabile și care fac plăcere beneficiarului și sancționează negativ comportamentele disfuncționale, indezirabile, dezadaptative. Gesturile simple, precum cele de a acorda atenție beneficiarului, răspunsurile nonverbale ori schimbarea cursului conversației sunt menite să încurajeze beneficiarul să adopte anumite comportamente, anumite moduri de a gândi, de a aborda problemele și de a le înlătura, de a estompa sau diminua pe cele neeficiente, dezadaptative, disfuncționale.
5. Desensibilizarea
Discutarea cu beneficiarul și înțelegerea de către acesta a problemelor cu care se confruntă contribuie la diminuarea aspectului lor amenințător, la reducerea anxietății. Înțelegerea justă și realistă a problemelor de către beneficiar îl face să devină mai eficient în rezolvarea lor.
6. Informarea
Mulți oameni nu sunt informați ori au puține informații despre ei înșiși și despre lucrurile care le influențează viața de zi cu zi. Ca atare, pot avea așteptări nerealiste referitoare la propriile posibilități și capacități, dar și la cele ale celorlalți. (<i>Exemplu:</i> Unii oameni confundă reacțiile emoționale cu problemele lor dureroase, considerând că a-ți exprima emoțiile este ceva anormal).
7. Reasigurarea și suportul
Sunt modalități de reducere a tensiunii psihice până la un nivel acceptabil, astfel încât persoana în cauză să poată face față situațiilor.
8. Așteptări pozitive
Consilierii induc beneficiarilor lor speranță și optimism, fapt ce determină diminuarea sentimentelor acestora de neputință, neajutorare și de lipsă de speranță, generatoare de apatie, resemnare, evitare, retragere.
9. Confruntarea cu problemele, mai degrabă decât evitarea lor
A evita problemele și a primi ajutor, sprijin și îndrumare constituie, în sine, un pas important în confruntarea beneficiarului cu problemele sale. Expunerea beneficiarilor, în mod direct, la evenimente și situații problematice generatoare de neîncredere în forțele proprii este preferabilă situației în care aceștia evită dificultățile, se resemnează și nu se angajează în soluționarea lor.

Aceste variabile sunt în interdependență cu obiectivele procesului de consiliere psihopedagogică, care favorizează remediarea beneficiarului, prin intermediul schimbării lui evolutive. H.D. Blocher [apud 5] a elucidat *cinci stadii ale schimbării evolutive a beneficiarilor* în decursul procesului de consiliere psihopedagogică:

I. Precontemplarea – în acest stadiu beneficiarii stau în expectativă, nu cred și nu vor să accepte ce trebuie să se schimbe. Ei neagă faptul că se confruntă cu unele probleme personale, cu unele disfuncționalități adaptative, sau, dacă le conștientizează, îi învinovătesc pe ceilalți pentru problemele lor. De multe ori numai dacă sunt presați de familie, angajatori, prieteni etc. acceptă să parcurgă un program de consiliere psihopedagogică;

II. Contemplarea – persoana devine conștientă de faptul că are probleme și începe să se gândească serios cum să le rezolve, dar încă nu este hotărâtă să facă ceva în acest sens. Uneori, beneficiarii vin la consilier sub pretextul obținerii unor informații pentru rezolvarea unor probleme minore; în același timp însă, ei se gândesc dacă urmează să relateze consilierului problema majoră pe care o au și să se angajeze într-un proces de consiliere în acest sens. De multe ori, ei cântăresc aspectele pozitive (beneficiile) și aspectele negative (riscurile) ale unui astfel de demers. Sunt beneficiari indeciși, pasivi sau cu stări psihice conflictuale (la nivel intrapersonal, mai ales), care pot rămâne în acest stadiu un timp mai îndelungat, chiar ani de zile;

III. Pregătirea – beneficiarii se hotărăsc să înceapă terapia și consilierea psihopedagogică. Decizia de a parcurge un program de consiliere poate fi determinată de anumite încercări eșuate de a-și rezolva problemele sau de anumite aspirații și intenții;

IV. Acțiunea – beneficiarii angajați în procesul consilierii psihopedagogice încep să-și modifice comportamentul, experiențele sau mediul pentru a-și atinge scopurile propuse. Unii consilieri consideră, în mod greșit, că în acest stadiu schimbarea beneficiarului s-a produs deja și este iremediabilă. Trebuie o anumită precauție din partea consilierilor, pentru că există posibilitatea unei recăderi a beneficiarului;

V. Menținerea – beneficiarii muncesc pentru a-și consolida câștigurile dobândite în urma parcurgerii programului de consiliere, inclusiv prin adoptarea unui nou stil de viață (roluri, relații sociale și comportamente noi care să asigure rezolvarea problemelor personale). Adeseori, prin generalizarea experiențelor și a comportamentelor dobândite în timpul procesului de consiliere și prin transferarea lor în situații de viață reale, persoana poate atinge noi trepte în dezvoltarea personalității sale [apud 5, p.44-45].

Cele cinci faze constituie un model de schimbare evolutivă a beneficiarului consilierii psihopedagogice. Dar dacă ar fi să ne referim nemijlocit la consilierea familiei, atunci intervine necesitatea de a studia procesul schimbării evolutive a părinților consiliați în cadrul instituției de învățământ. Cercetătoarea Larisa Cuznețov caracterizează procesul schimbării evolutive a părinților prin prisma câtorva necesități parentale:

- 1) adaptarea mai eficientă la solicitările vieții familiale și a educării copiilor;
- 2) obținerea unui nivel optim de funcționalitate a personalității în calitate de părinte;
- 3) confort psihologic și o stare generală de bine și de sentimentul fericirii;
- 4) interiorizarea unor distorsiuni și disfuncționalități generatoare de disconfort psihologic.

În acest context, propunem *Meta-Modelul de etică și resemnificare pentru consilierea eficientă a familiei*, elaborat și experimentat de Larisa Cuznețov [3, p.80-82]:

1. Cadrul conceptual, filosofic și etic se compune din: fundamentele epistemologice ale psihologiei generale, psihologiei vârștelor și dezvoltării; pedagogiei generale, pedagogiei familiei; sociologiei familiei; filosofiei educației, filosofiei valorilor; sociologiei educației familiale; consilierii psihopedagogice și ale psihoterapiei integrative.

2. Cadrul teleologic conține finalități care se compun din scop și obiective; deseori aici specialistul împreună cu cel consiliat poate să configureze niște modele – exemple, care vor servi drept ideal orientativ de gândire și comportare pentru subiect.

3. Cadrul conținutal-axiologic și al comprehensiunii este compus din valorile, normele, principiile etice și existențiale, care urmează a fi achiziționate de subiect, inclusiv presupune pătrunderea și înțelegerea de către consilier a *realității interioare* a subiectului. Aici foarte importantă este înțelegerea mesajelor verbale și nonverbale.

4. Cadrul structurii verbale presupune gândirea și valorificarea tehnicilor esențiale: convorbirea, interpretarea, reformularea (reflectare; clarificare; ca inversare a raportului figură – fond etc.), resemnificarea; arta de a formula întrebări și a aplica omisiunile, generalizările, precizările, nominalizările, presuposițiile, *lecturarea gândurilor*, relațiile cauză–efect, echivalențele complexe; metafora terapeutică etc.

5. Cadrul colaborării și al feedback-ului este foarte important, deoarece servește înțelegerii reciproce și a schimbării contextului sau metodelor aplicate de consilier pentru optimizarea relațiilor, conținutului sesiunilor și a procesului de consiliere în întregime.

6. Cadrul designului activității și al ședinței conține structura/scenariul detaliat al specialistului. De reținut că pe parcursul consilierii acesta poate fi completat sau schimbat, la necesitate.

7. Cadrul evaluativ–analitic conține ansamblul de metode, procedee sau tehnici de evaluare și apreciere a schimbărilor în viziunile, atitudinile sau conduita subiectului (se poate aplica observarea directă sau indirectă, testarea, convorbirea, discuția etc.).

8. Cadrul explorării tehnologiei permite specialistului să elaboreze scheme, noi reguli, modele micro-Operaționale pentru a eficientiza tehnologia valorificată.

9. Cadrul eclectic–integrativ asigură înțelegerea și valorificarea ajustării metodelor de consiliere cu elementele de psihoterapie integrativă.

10. Cadrul strategic de abordare a perspectivelor funcționării familiei îl considerăm extrem de important pentru a analiza cu subiectul consiliat traseul comportamental și cel conținutal ale perspectivelor funcționării eficiente a familiei sale. Ideea ne aparține, fiind validată pe parcursul îndelungatei noastre activități practice și de cercetare privind consilierea familiilor – circa 30 de ani. Considerăm de succes finalizarea consilierii numai atunci când subiectul este în stare să elaboreze, argumenteze și să descrie clar/explicit perspectivele de restructurare a propriei vieți, a existenței familiei sau a membrilor acesteia. În contextul vizat este valoros nu doar dacă am atins scopul concret planificat împreună cu subiectul, dar și dacă acesta s-a învățat a delimita și modela axele strategice și perspectivele sporirii calității vieții de familie.

Esențialul *Meta–Modelului* rezidă în orientarea specialistului și provocarea acestuia de a utiliza creativ și eficient standardele etice, deontologice, tehnologiile de consiliere și valorificare argumentată a eclecticismului tehnic, atât la nivel teoretic, cât și praxiologic [3, p.79-82]. Astfel, conchidem că consilierea, indiferent de teoriile pe care se axează, devine eficientă în măsura în care sunt folosite mai multe modele de strategii pentru soluționarea problemelor cu care beneficiarul se confruntă.

Procesul consilierii psihopedagogice, înțeles ca un proces de schimbare evolutivă a beneficiarului, cu ajutorul și cu îndrumarea consilierului, presupune anumite competențe la nivel aplicativ. Astfel de abilități se dobândesc în perioada formării inițiale a consilierilor, dar ele trebuie să fie dezvoltate și optimizate permanent, în baza cunoștințelor, aptitudinilor și exersării permanente. Intervenția consilierului trebuie să fie eficientă, să nu dăuneze beneficiarului, ci să-l ajute să depășească problemele cu care acesta se confruntă în procesul vieții de familie și al educației copilului, inclusiv în cariera personală [3, p.40-41].

În concluzie remarcăm că aspectele teoretice ale tehnologiei consilierii, strategiile de consiliere a familiei, modelele de consiliere a familiei ale specialiștilor notorii (C.Rogers, I.A.I. Dumitru, L.Cuznetov, B.Gilland etc.), elucidate *supra*, abordează sistemic consilierea psihopedagogică a familiei și constituie repere fundamentale care asigură eficiența consilierii psihopedagogice a familiei. Indiferent de vârsta persoanei consiliate, acestea se realizează prin intermediul unor strategii eclecticice și metode, validate și selectate în conformitate cu problema apărută la necesitățile beneficiarului. Bineînțeles, urmărim schimbarea evolutivă a beneficiarului, schimbarea cognițiilor, atitudinilor, modului lui de a gândi și de a se comporta, precum și interiorizarea capacității de autoperfecționare continuă și menținere a stării de bine.

Bibliografie:

1. BĂBAN, A. *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*. Cluj-Napoca: Ardealul, 2001. 251 p. ISBN 973-0-02400-6
2. CARABET, N. *Consilierea familiei*. Chișinău: CET Ion Creangă, 2009. 33 p. ISBN 978-9975-46-047-7
3. CUZNEȚOV, L. *Consilierea parentală*. Chișinău: Primex-Com, 2013. 110 p. ISBN 978-9975-4253-8-4
4. DIMITRIU-TIRON, E. *Consiliere educațională*. Iași: Editura Institutului European, 2005. 267 p. ISBN 973-611-336-1
5. DUMITRU, I.A.I. *Consiliere psihopedagogică*. Iași: Polirom, 2008. 332 p. ISBN 978-973-46-0869-0
6. GELDARD, K., GELDARD, D. ș.a. *Consilierea copiilor, o introducere practică*. Iași: Polirom, 2013. 448 p.
7. HOLDEVICI, I. *Elemente de psihoterapie*. București: ALL, 1997. 232 p. ISBN 973-571-256-3
8. JORDAN, J.P., MYERS, R.A., LAYTON, W.C. *The counseling psychologis*. Washington: DC: American Psychological Association, 1968, p.46-115.
9. ROGERS, C.R. *A deveni o persoană. Perspectiva unui terapeut*. București: Trei, 2008. 560 p. ISBN 978-973-707-244-3
10. ȘOITU, L., VRĂJMAȘ, E., PĂUN, E. *Consiliere familială*. București: Editura Institutului European, 2001. 126 p.
11. VRAJMAȘ, E.A. *Consilierea și educația părinților*. București: Aramis, 2002. 176 p. ISBN 978-973-82-9474-6
12. КОЧУНАС, Р. *Основы психологического консультирования*. Москва: Академический проект, 1999. 240 с.

Prezentat la 28.01.2015